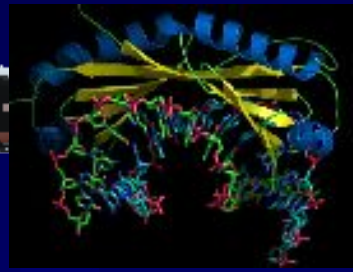

ACTGGTGACCCCGATGG

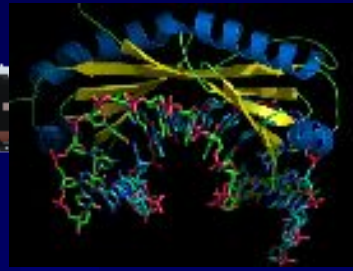

GTCGATCCGGGTGACGGG

IV107 Bioinformatika 1

- ★ Dr. Matej Lexa, C505, lexa@fi.muni.cz
- ★ Přednáška: Út 8:00 - 9:50
- ★ Konzultace: Čt 13:00 – 15:00

ACTGGTGACCCGATGG

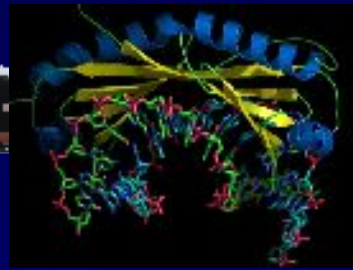
GTCGATCCGGGTGACGGG

IV107 Bioinformatika 1

★ NAVAZUJÍCÍ PŘEDMĚTY

- ★ IV105 – Seminář z bioinformatiky P (podzim)
- ★ IV106 – Seminář z bioinformatiky G (út 12:00)
- ★ IV108 – Bioinformatika II (podzim)
- ★ IV110 – Projekt z bioinformatiky (podzim)

ACTGGTGACCCCGATGG

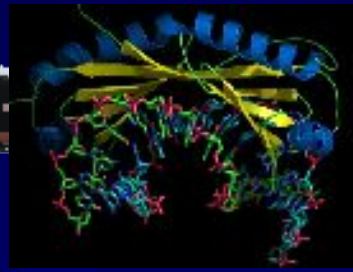

GTCGATCCGGGTGACGGG

Obor Bioinformatika

- ✦ Lze zvolit i v průběhu studia
- ✦ Kromě základních předmětů FI
 - ✦ Biochemie (LF)
 - ✦ Molekulární biologie (PřF)
 - ✦ Bioinformatika (FI)
 - ✦ Počítačová chemie (FI)

ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

IV107 Důležité informace

✦ Přednášky:

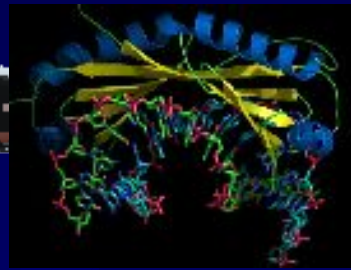

13x

✦ Kvíz:

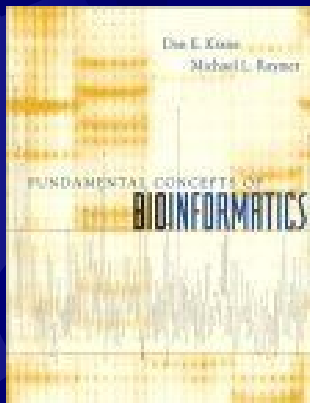
27.3.

ACTGGTGACCCCGATGG

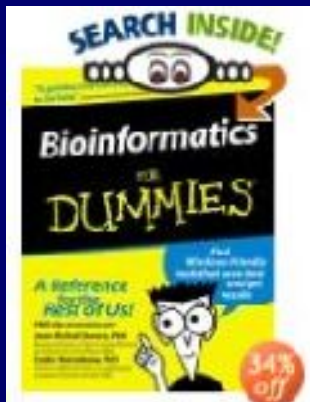

GTCGATCCGGGTGACGGG

IV107 Studijní materiály

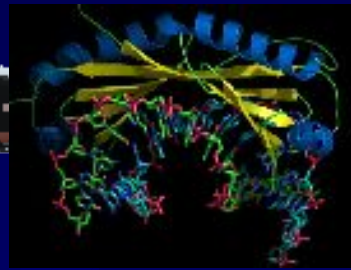

D.E.Krane and M.L.Raymer (2003).
Fundamental Concepts of Bioinformatics.
Benjamin Cummings, London, 320 s.
ISBN 0-8053-4633-3

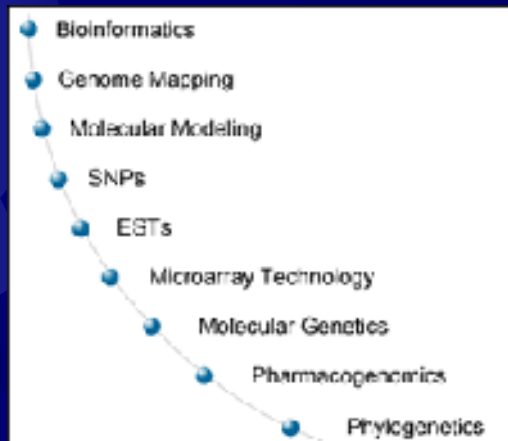
J.-M.Claverie. (2003).
Bioinformatics for dummies.
Hoboken, Wiley Publishing, 452 s.
ISBN: 0-7645-1696-5

ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

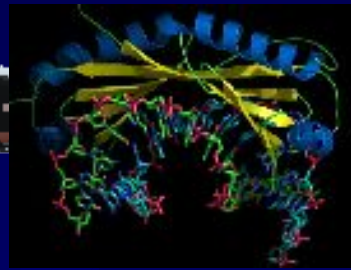
NCBI <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/Education/index.html>

BLAST Information 	Entrez tutorial 	PubMed tutorial 	NCBI News
Resource publications 	Map Viewer exercises 	Structure tutorial 	NCBI Handbook

<http://www.fi.muni.cz/~lexa/links.html>

ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Briefings in Bioinformatics
Bioinformatics

Applied

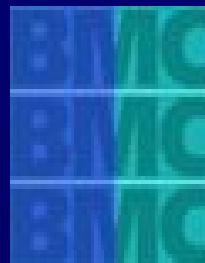
Bioinformatics
Theoretical Biology

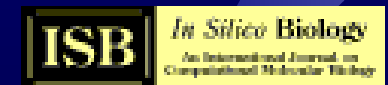
and Medical Modelling

Journal of Bioinformatics
Genome Biology
and Computational Biology

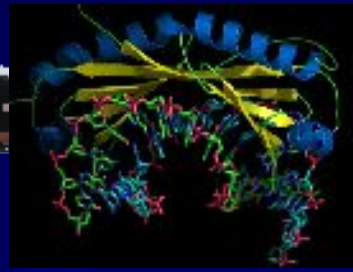

BMC Bioinformatics

Science

ACTGGTGACCCCGATGG

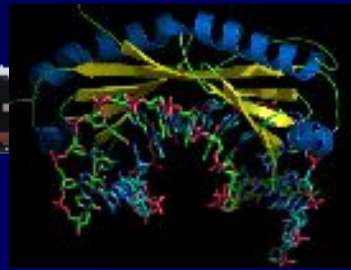

GTCGATCCGGGTGACGGG

IV107 Klasifikace

- ★ kvíz: **nad 50%, max. 1x oprava**
- ★ Zkouška:
 - ★ A – 91-100 %
 - ★ B – 81 - 90 %
 - ★ C – 71 - 80 %
 - ★ D – 61 - 70 %
 - ★ E – 41 - 60 %
 - ★ F – 0 - 40 %

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

In fact, teachers must cope with the fact that biology has its own catch 22: "Everything in biology is understandable as long as you know everything" says Gerald Aude sink. He recalls that he and his

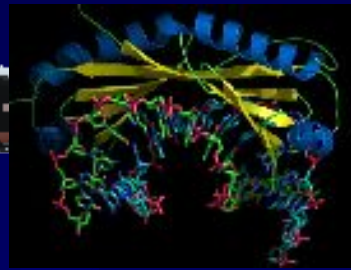
In this part . . .

Bioinformatics is a new discipline, which means that nobody should feel ashamed if he or she doesn't have a clue what the excitement's all about. Don't worry, after finishing this book, you'll be speaking bioinformatics-speak with the best of them.

We start you off in Part I with a quick reminder of what you need to know about DNA and proteins to make sense of this book. We also give you an overview of the main bioinformatics tools available on the internet.

We don't give too many details here, but if all you need to know is which internet page to open and which button to press, come on in, 'cuz we've got just what you need!

ACTGGTGACCCCGATGG

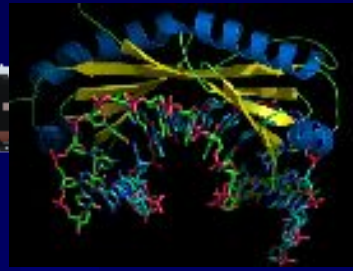

GTCGATCCGGGTGACGGG

IV107 Osnova

- ✦ Historie a zaměření bioinformatiky
- ✦ Základy molekulární biologie - Organizace živé hmoty - Struktura a funkce DNA - Struktura a funkce proteinů - Evoluce na úrovni genů a proteinů
- ✦ Data v bioinformatice - Generování dat - Běžné formáty dat
- ✦ Veřejná sekvenční data a přístup k nim
- ✦ Analýza sekvence DNA
- ✦ Analýza sekvencí proteinů
- ✦ Strukturní a funkční data
- ✦ Hodnocení a vyhledávání podobností
- ✦ Jiná data a analýzy
- ✦ Práce s expresními daty
- ✦ Štěpení proteinů a hmotnostní spektra
- ✦ Analýza dat v literatuře

ACTGGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Bioinformatika

metody pro shromažďování a analýzu rozsáhlých souborů biologických dat

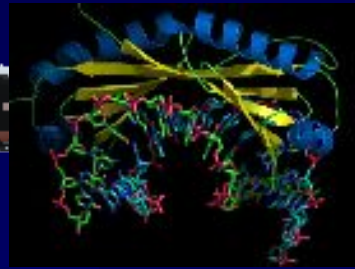
Výpočetní nebo matematická biologie

matematické přístupy k reprezentaci a zkoumání biologických procesů, často simulace

Lékařská informatika

práce s medicínskými daty, převážně záznamy pacientů

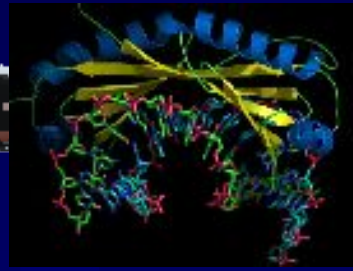
ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGTGACGGG

ACTGGTGACCCCGATGG

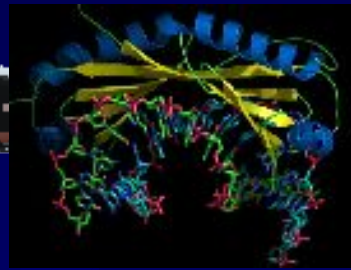

GTCGATCCGGGTGACGGG

Bioinformatická data

- Člověk se skládá z asi 10^{14} buněk. Každá obsahuje 3×10^9 vesměs stejných párů bazí DNA, které vytvářejí svými kombinacemi kolem 30 000 genů. Každá buňka aktivuje v každé chvíli určitou podmnožinu této sady.
- Výsledkem je obrovské množství možných stavů buněk, asi tak 2^{30000} jenom za předpokladu, že geny mohou být pouze aktivovány nebo deaktivovány.
- Samotné geny u jednotlivých organizmů jsou vybrané sady ze zhruba 4^{1000} možných sekvencí DNA

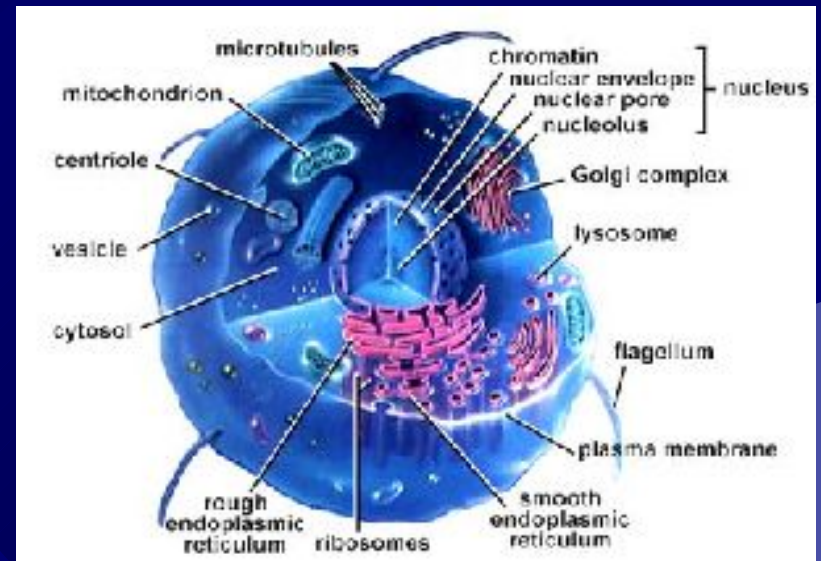
ACTGGTGACCCGATGG

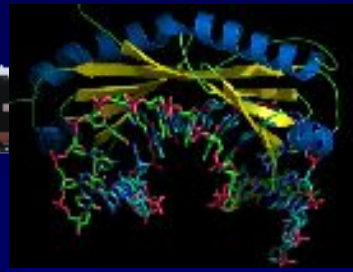
GTCGATCCGGGTGACGGG

Buňky

- Základní forma organizace živé hmoty
- Molekuly/geny/proteiny
- Proteinové komplexy/membrány
- Organely a jiné substruktury
- **Buňka**
- Tkáň/pletivo
- Organismy

ACTGGTGACCCCGATGG

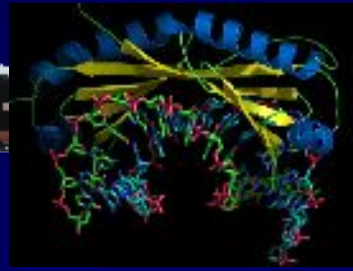

GTCGATCCGGGTGACGGG

Bioinformatická data

- Sekvence DNA a RNA
- Sekvence proteinů
- Struktura proteinů
- Údaje o aktivitě genů – DNA čip, „microarray“
- Údaje o expresi proteinů – 2-D gely + MS
- Mapy interakcí mezi proteiny a DNA
- Mapy interakcí mezi proteiny navzájem
- Literatura

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

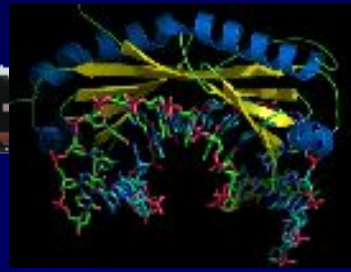
Bioinformatik

- Biolog – uživatel - návrh a interpretace
- Informatik – tvůrce

Odhad: 80% rozšířeného softwaru bylo vytvořeno biology, kteří se naučili programovat

Výsledek: Pro informatiky, kteří rozumí biologii zůstává hodně práce

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik?

IN VINO VERITAS

162000

VENI VIDI VICI

132000

IN VIVO = biolog

19100000

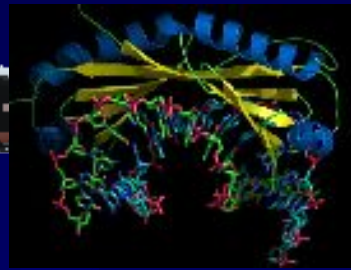
IN VITRO = biochemik

12900000

IN SILICO = bioinformatik

349000

ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Biochemists then recognized that a given type of protein (such as insulin or myoglobin) always contains precisely the same number of total amino acids (generically called *residues*) in the same proportion. Thus, a better formula for a protein looks like:

insulin = (30 glycine + 44 alanine + 5 tyrosine + 14 glutamine + ...)

Finally, biochemists discovered that these amino acids are linked together as a chain, and that the true identity of a protein isn't only derived from its composition but also from the precise order of its constituent amino acids. The first amino-acid sequence of a protein — insulin — was determined in 1951. The actual recipe for human insulin, from which all its biological properties derive, is the following chain of 110 residues:

insulin = MALWMRLLPLLALLALWGPDPAAAFVFNQHLCSH-
LVEALYLVCGERGFFYTPKTRREAEDLQVGGVELGGGPGAGSLQPLALEGSLQKR-
GIVEQCCTSICSLYQLENYCN

More than 50 years later, analyzing protein sequences like these remains a central topic of bioinformatics in all laboratories throughout the world. Check

The background features a dark blue field with several large, semi-transparent gears of various sizes. On the left side, there is a vertical strip with a colorful, abstract, and textured pattern. At the top, a DNA double helix is depicted in a 3D style with yellow and green ribbons. Below it, two DNA sequences are shown in a stylized, metallic font: 'ACTGGTGACCCCGATGG' on the left and 'GTCGATCCGGGTGACGGG' on the right.

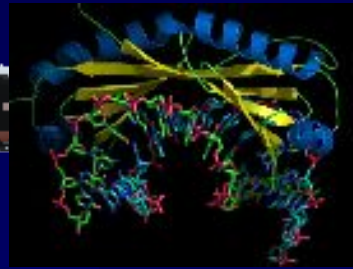
ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik

Because of the centrality of bioinformatics to cutting-edge developments in molecular biology, people from many different fields have been stumbling across the term in a variety of different contexts. If you're a biology, medical, or computer science student, a professional in the pharmaceutical industry, a lawyer or a policeman worrying about DNA testing, a consumer concerned about GMOs (Genetically Modified Organisms), or even a NASDAQ investor interested in start-up companies, you'll already have come across the word *bioinformatics*. If you're good at what you do, you'll want to know what all the fuss is about. This chapter, then, is for you.

ACTGGGTGACCCCGATGG

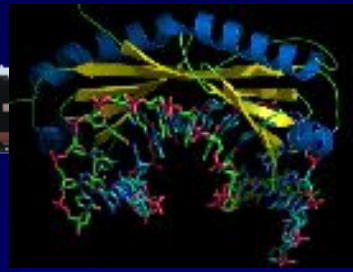

GTCGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik

- Umí pracovat s velkými datovými soubory
- Moudrými triky ovláda výkonné počítače
- V datech hledá zajímavé subsekvence
- Srovnává podobné sekvence
- Předpovídá strukturu a funkci genů a proteinů
- Studuje vývoj sekvencí a organismů
- Data a výsledky analýz zobrazuje graficky

ACTGGTGACCCCGATGG

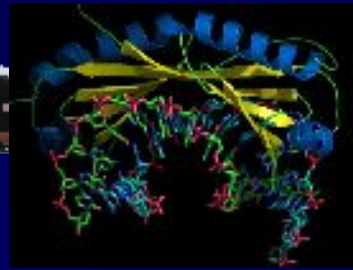

GTCGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik

- biologie
- informatika
- analýza sekvencí
- strukturní bioinformatika
- dynamické modelování
- analýza obrazu
- databáze a vyhledávání znalostí
- lingvistika
- neurologie

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Způsoby nahlížení na data

KLASICKÝ

směs biologie, chemie, fyziky atd.

MECHANISTICKÝ

živé buňky jsou stroje, které chceme pochopit a ovládat

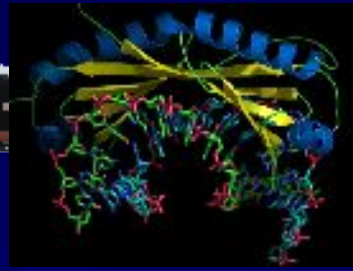
EVOLUCE A ŽIVOT JAKO HRA

sekvence jsou definiční soubory hráčů

GENETICKÉ INFORMACE JAKO JAZYKY

sekvence se skládají z frází a slov s určitou

ACTGGTGACCCCGATGG

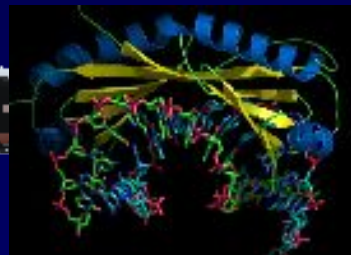
GTCGATCCGGGTGACGGG

Jim Kent

- autor Aegis Animator, Cyber Paint a Autodesk Animator
- po shlédnutí 12 CD-ROM vývojového prostředí pro Windows 95 přesedlává na bioinformatiku s odůvodněním, že lidský genom se vejde na jedno CD
- autor Genome Browser
- sehrává důležitou roli v honičce o přečtení a skompletování lidského genomu (GigAssembler)

ACTGGTGACCCCGATGG

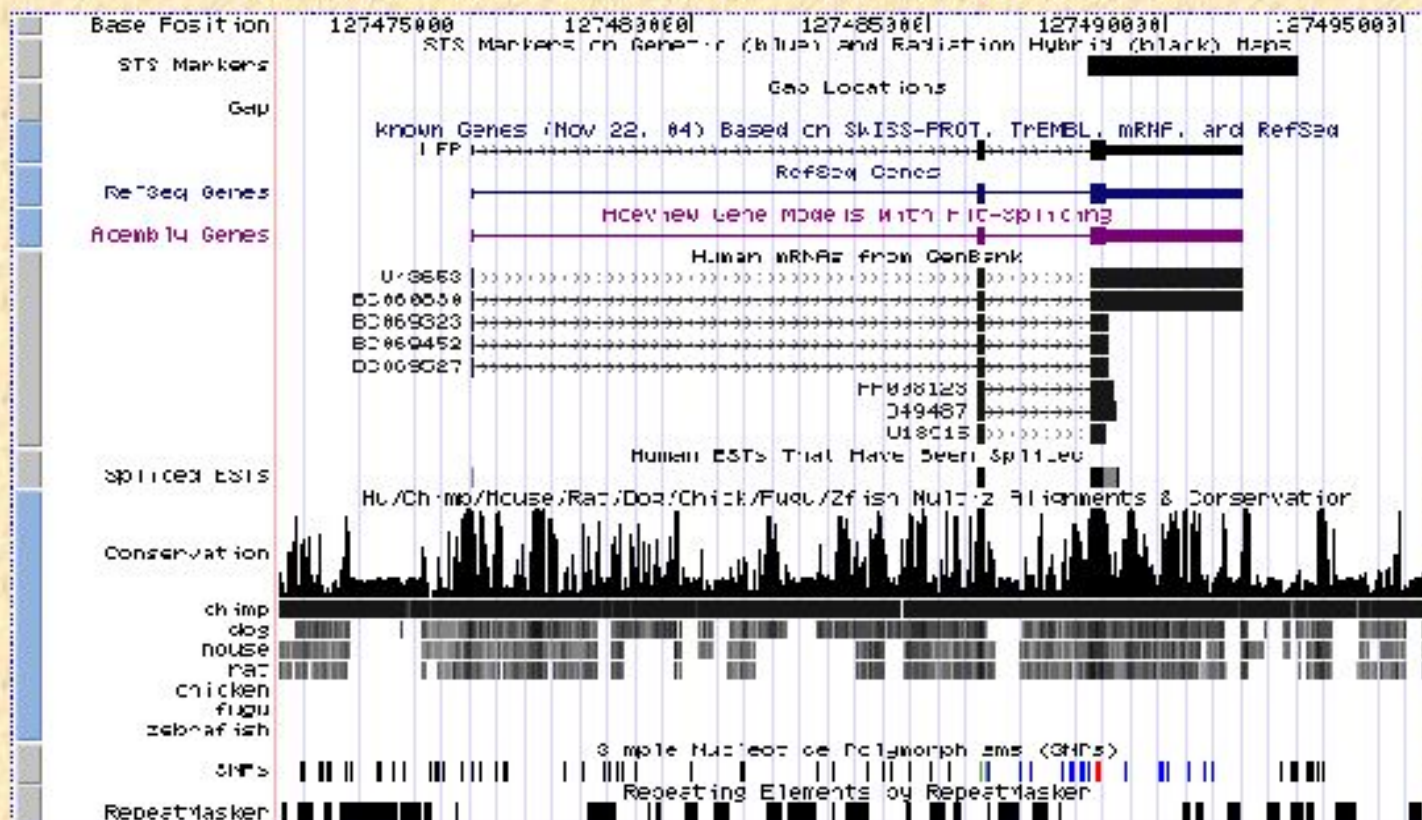
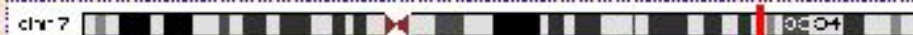

GTCGATCCGGGTGACGGG

UCSC Genome Browser on Human May 2004 Assembly

move <<< << < > >> >>> zoom in 1.5x 3x 10x base zoom out 1.5x 3x 10x

position chr7:127,471,196-127,495,720 jump clear size 24,525 bp. configure

ACTGGTGACCCCGATGG

AGTCGATCCGGGTGACGGG

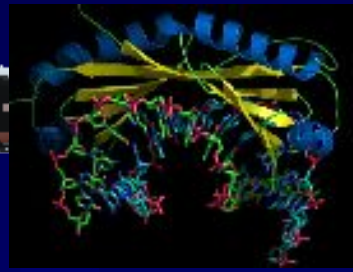

Human vs. Human

- ✦ A variation every 1000 nucleotides.
- ✦ 90% of human variation is within African populations.
- ✦ There are enough humans, and the mutation rate is high enough, that on average each base is mutated several times in each generation.
- ✦ Humans each carry hundreds of bad mutations. Most are recessive, only show up with inbreeding.

ACTGGTGACCCCGATGG

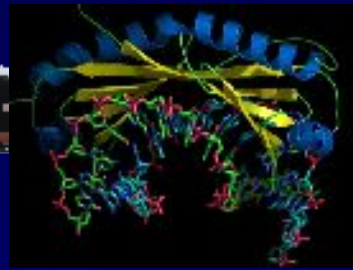
GTCGATCCGGGTGACGGG

Human vs. Chimpanzee

- ★ A difference every 100 bases.
- ★ A new transposon every 50000 bases
- ★ Two chromosome in one species fused compared to the other.

ACTGGTGACCCCGATGG

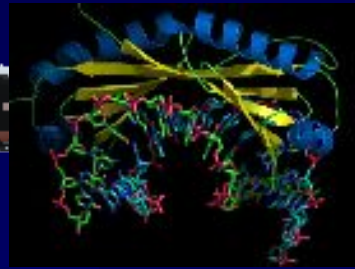
GTCGATCCGGGTGACGGG

Human vs. Mouse

- ★ In general 40% of bases have changed.
- ★ In functional regions only 15% of bases have changed.
- ★ Looking for conserved regions between human and mouse helps identify functional parts of human genome.

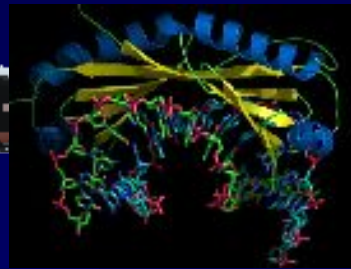
ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

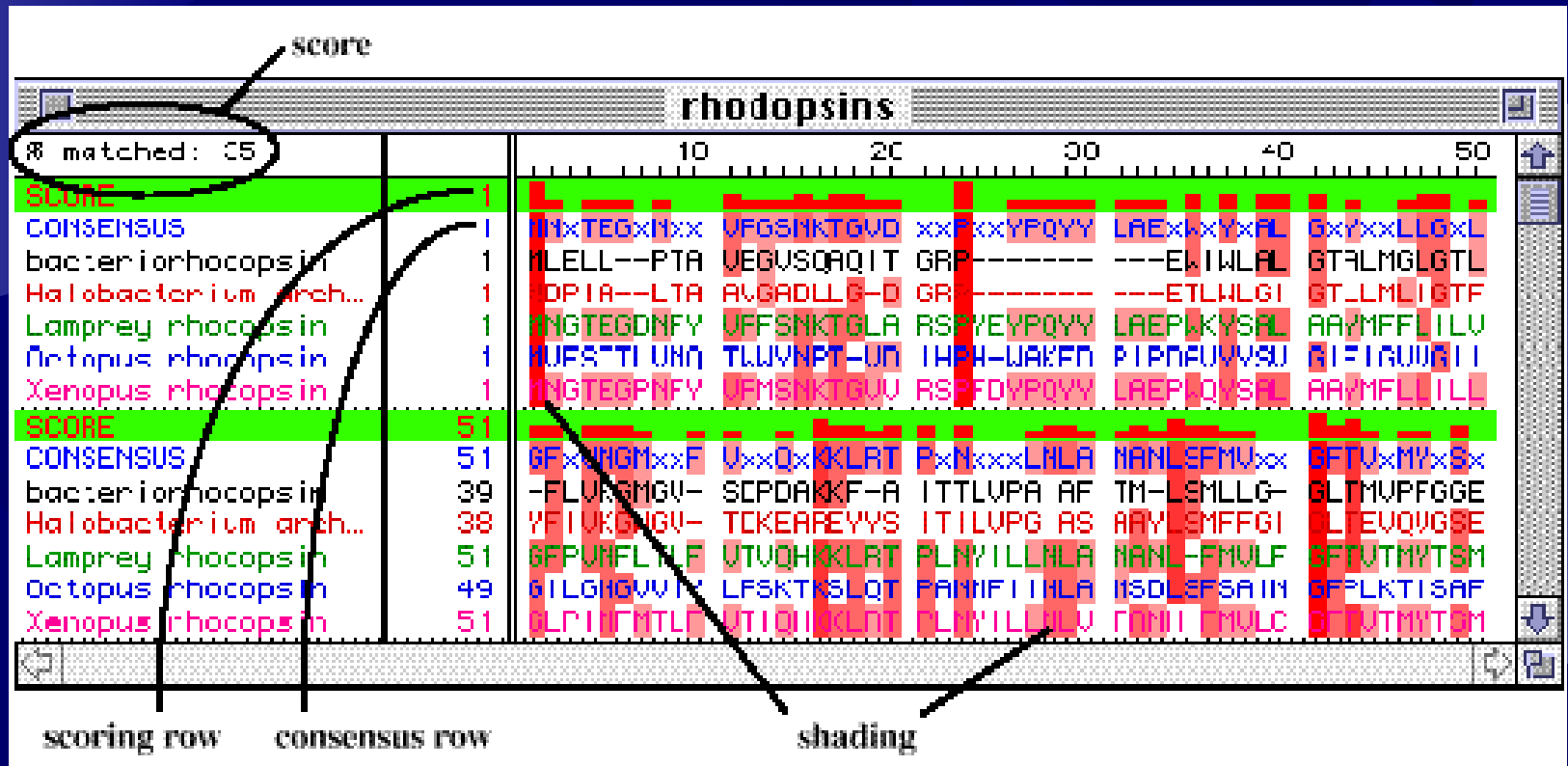

ACTGGTGACCCCGATGG

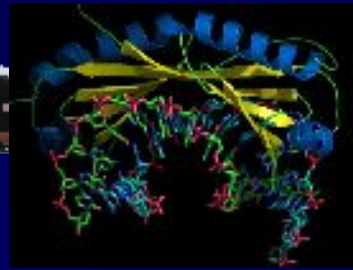

GTOGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik

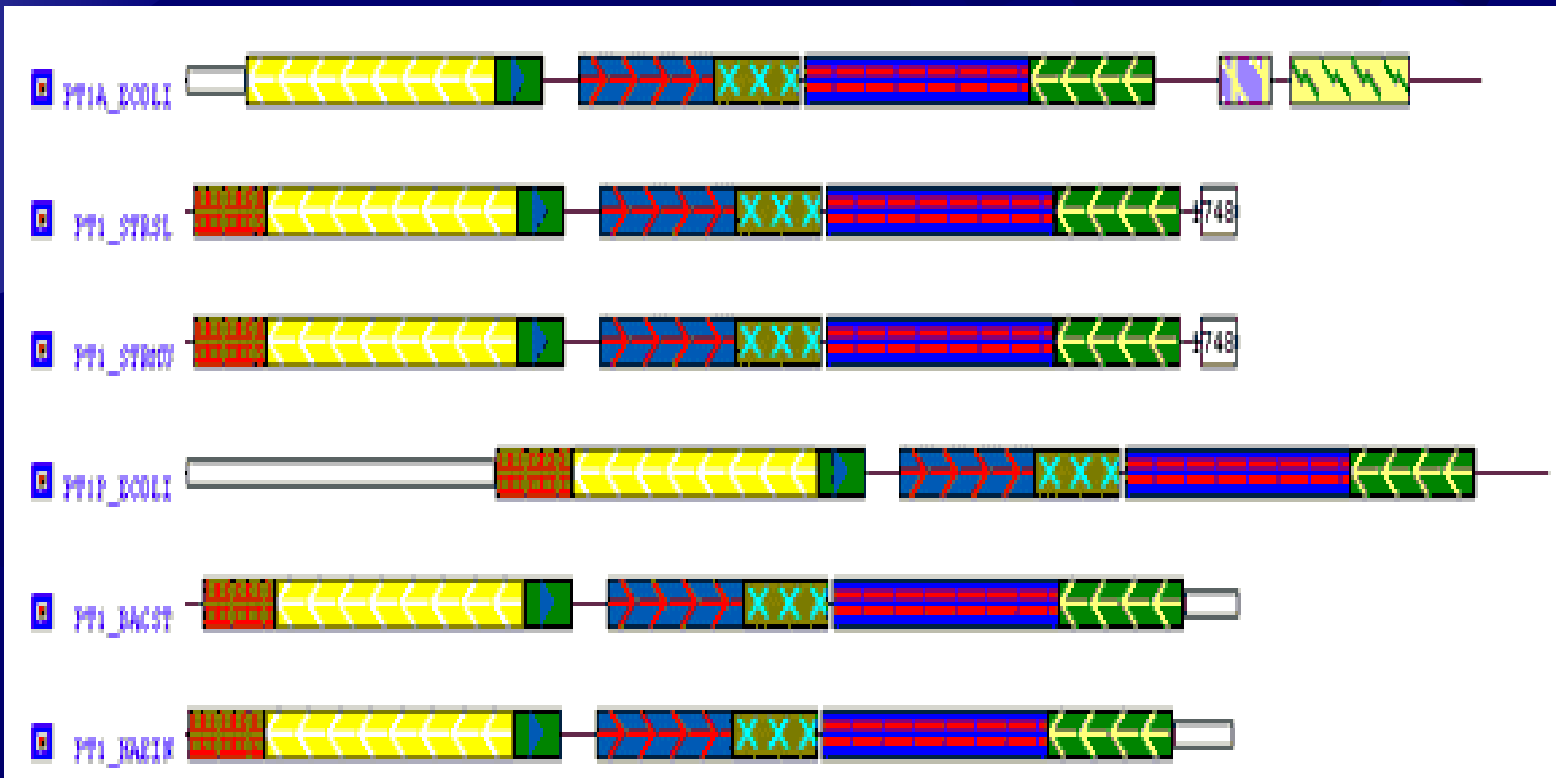

ACTGGTGACCCGATGG

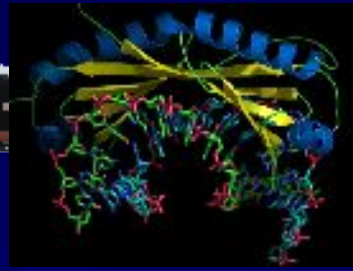

GTCGATCCGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik

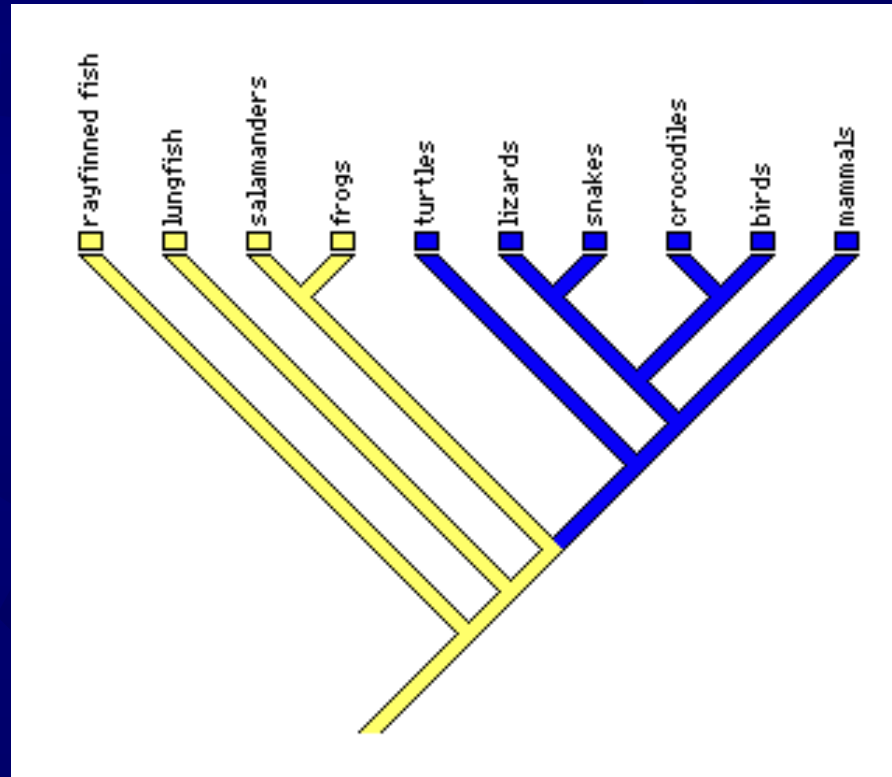

ACTGGTGACCCGATGG

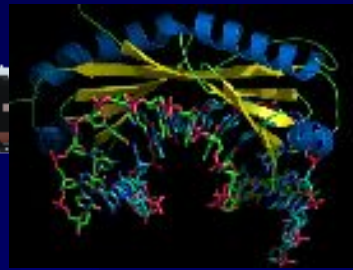

GTCGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik

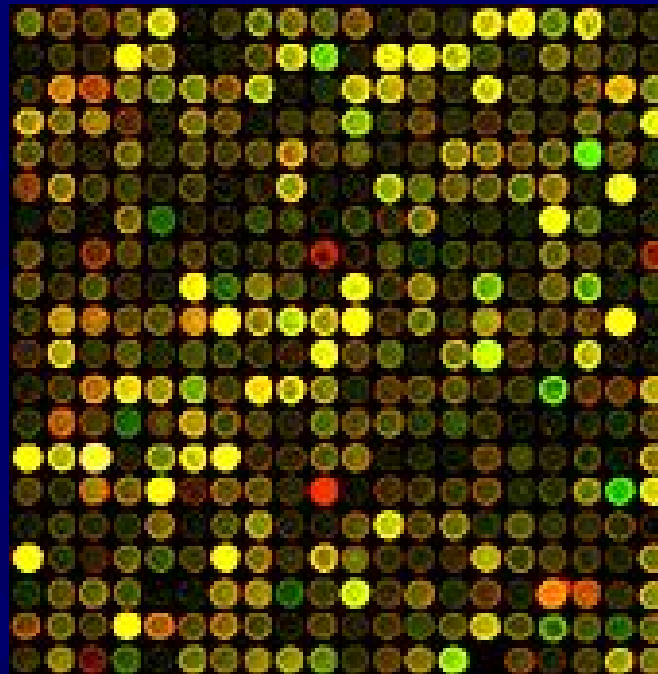

ACTGGTGACCCCGATGG

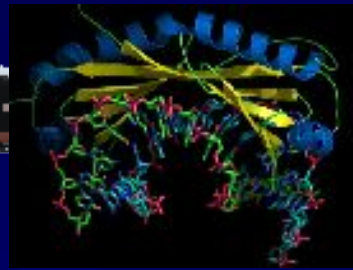

GTCGATCCGGGTGACGGG

Co dělá bioinformatik?

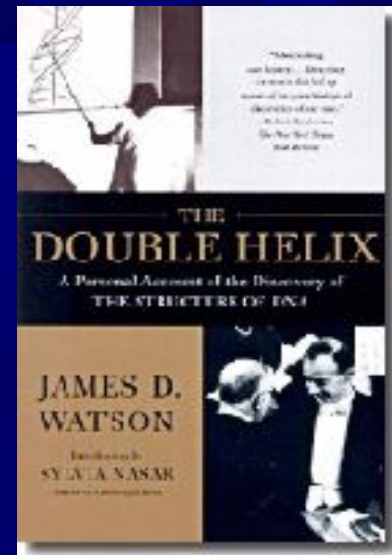

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

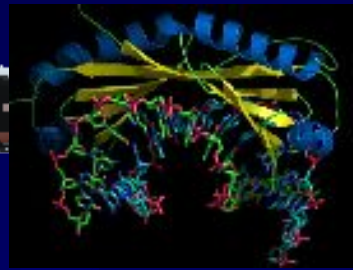
1953 – Watson, Crick, Franklin

We wish to suggest a structure for the salt of deoxyribose nucleic acid (D.N.A.). This structure has novel features which are of considerable biological interest.

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

1951 – Pauling

struktura proteinů

1952 – Turing

chemické základy vývoje

1953 – Watson and Crick

struktura DNA

1956 – Gamow et al.

genetický kód

1969 – Britten and Davidson

génová regulace

1959 – Chomsky

gramatiky

1962 – Shannon and Weaver

informační teorie

1966 – Martin-Lof

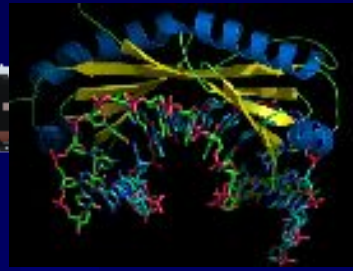
náhodné řetězce

1966 – Neumann

automata

Kořeny BIOINFORMATIKY sahají do 60. let

ACTGGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

1965 – Zuckerkandl and Pauling

1967 – Fitch and Margoliash

1970 – Needleman and Wunsch

1974 – Chou and Fasman

1975 – Tanaka and Sheraga

1978 – Dayhoff

1981 – Smith and Waterman

1984 – Kabsch and Sander

1986 – Bilofsky et al.

1986 – Hamm and Cameron

1987 – Feng and Doolittle

1987 – Gribskov

1990 – Altschul et al.

1998 – The journal Comp Appl Biosci becomes Bioinformatics

první použití sekvence v evoluční studii
sestrojení prvních fylogenetických stromů

užití dyn. programování k zarovnávání
predikce sekundární struktury proteinů

simulace skládání proteinů

první sbírka sekvencí proteinů

modifikace algoritmu pro zarovnávání

modelování struktury proteinů

GenBank

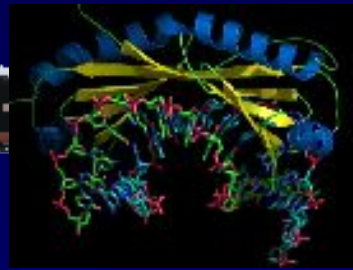
EMBL Data Library

mnohonásobné zarovnání sekvencí

analýza sekvenčních profilů

efektivní hledání lokálních podobností

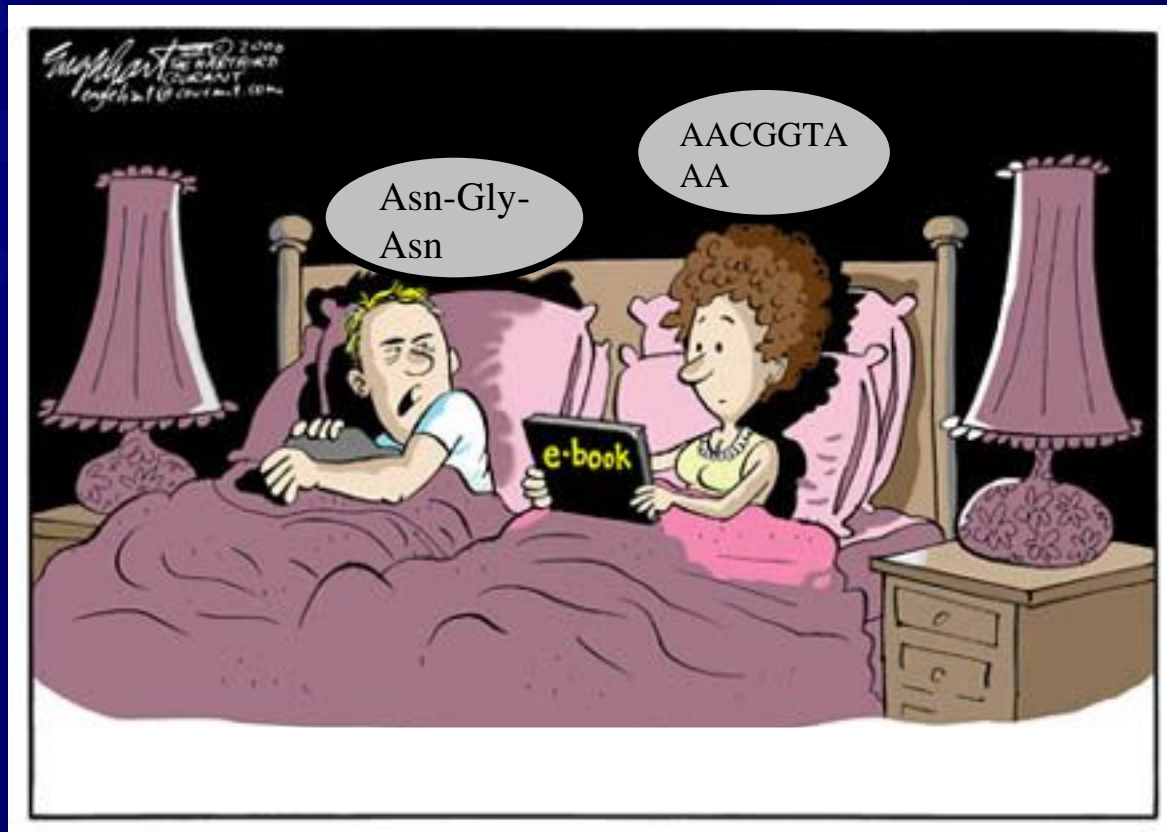
ACTGGTGACCCCGATGG

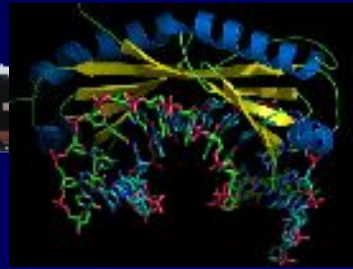
GTCGATCCGGGTGACGGG

CENTRÁLNÍ DOGMA

DNA – RNA – PROTEIN

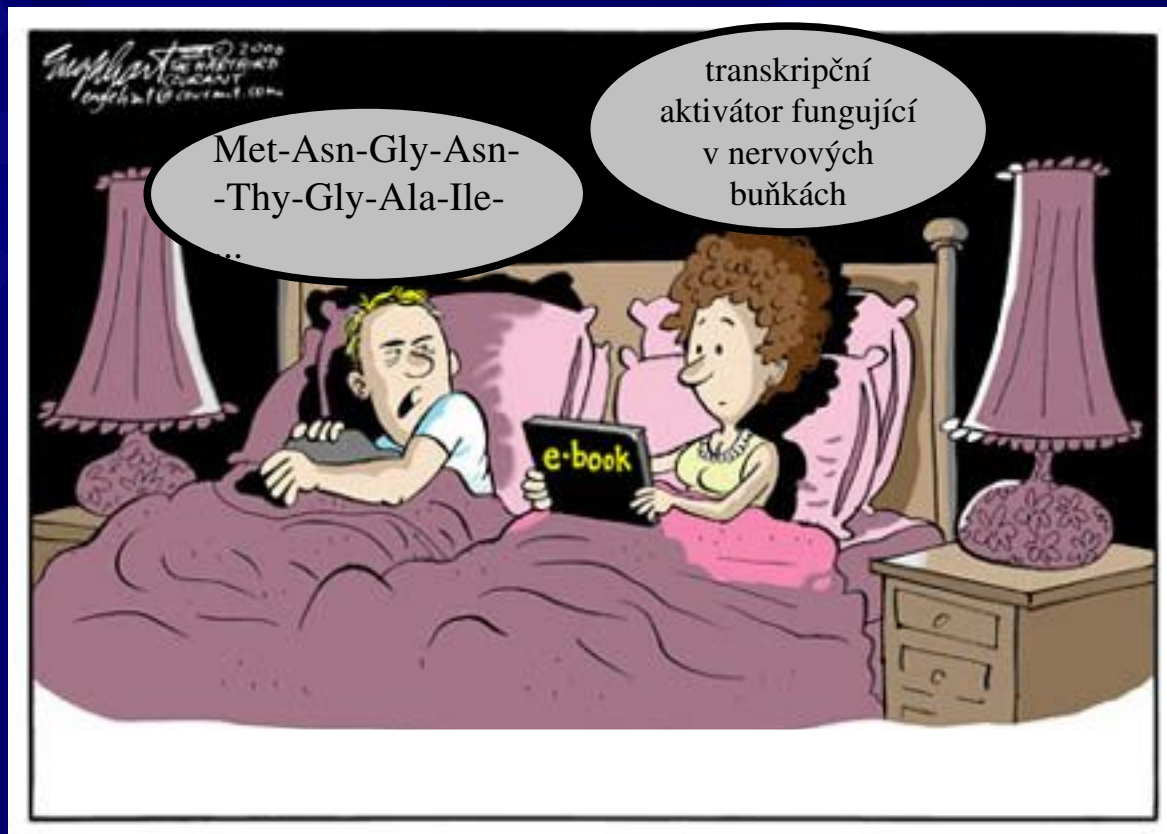

ACTGGTGACCCCGATGG

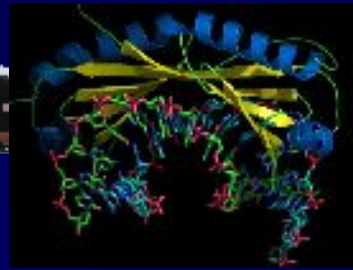

GTCGATCCGGGTGACGGG

CENTRÁLNÍ DOGMA 2? PROTEIN/GEN – STRUKTURA - FUNKCE

ACTGGTGACCCGATGG

GTCGATCCGGTGACGGG

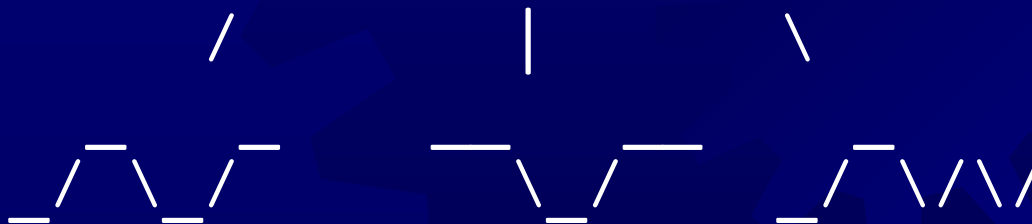
Aktuální problémy

AAC GGT AAA
| | |
Asn-Gly-Asn

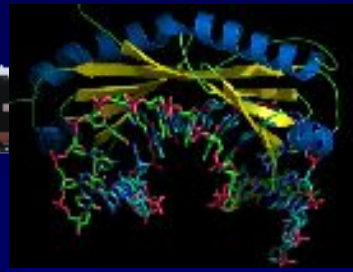
Assembler?

MASAQSF

C++?/English

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Aktuální problémy

BIOLOGICKÉ SEKVENCE JAKO JAZYK

PROTEIN/GEN

STRUKTURA

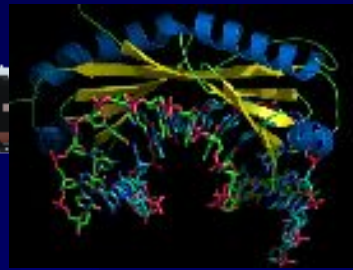
FUNKCE

VĚTA

SYNTAX

VÝZNAM

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Aktuální problémy

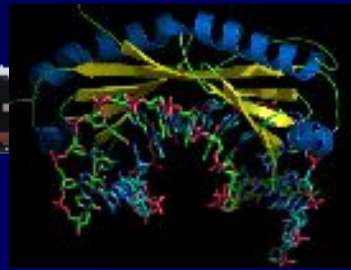
Mám z toho velkou radost.
Mám toho kocoura dost.

Mámztoho velk__ouradost.

::: :::: : ::::: :::::

Mám_toho___kocouradost.

ACTGGTGACCCCGATGG

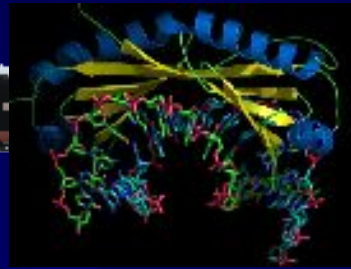
GTCGATCCGGGTGACGGG

Aktuální problémy

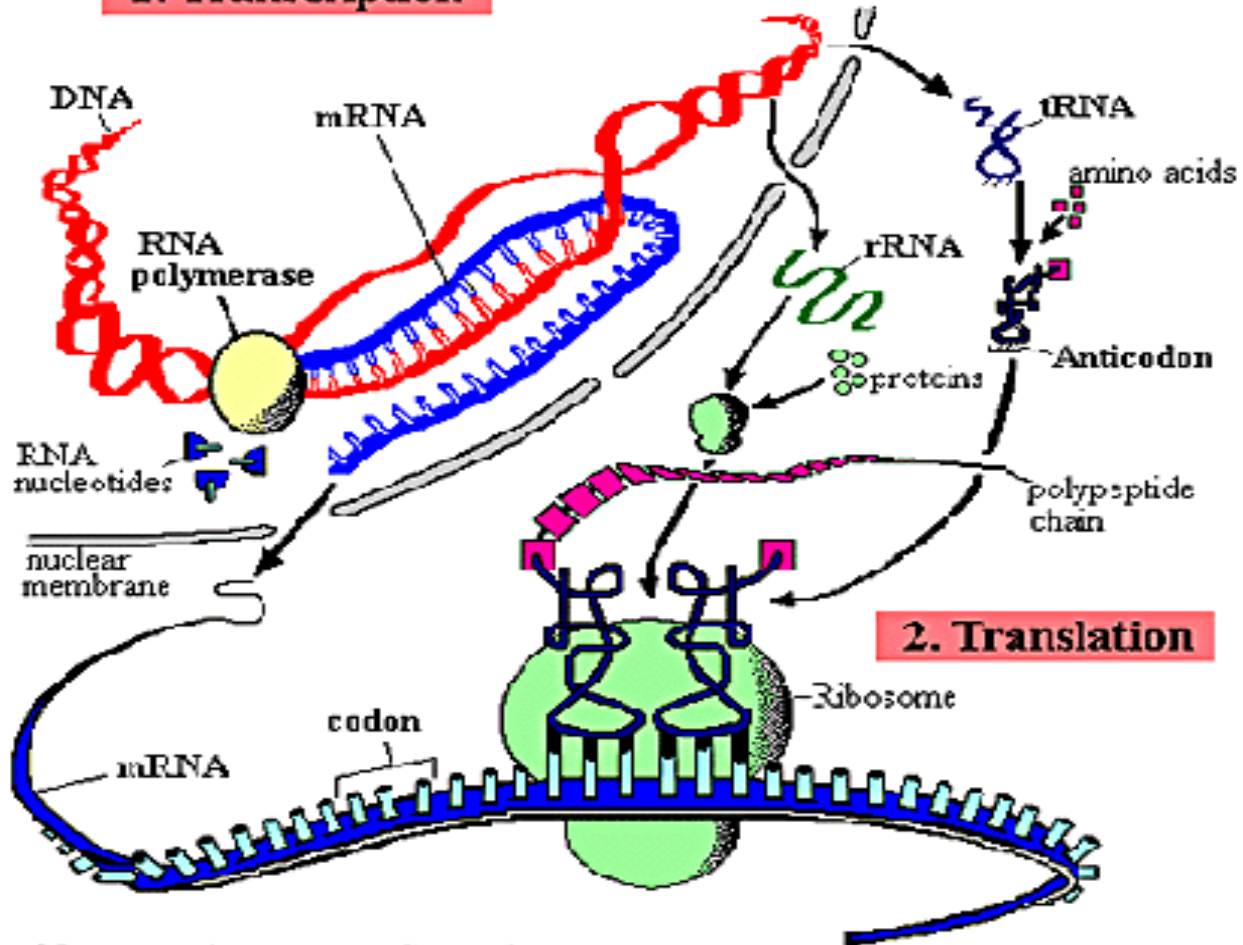
```
010001010010000011111  
110101001001010100101  
010101001010010010100  
010100101010100010010  
010101001010101001010  
101010100101010100101
```

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

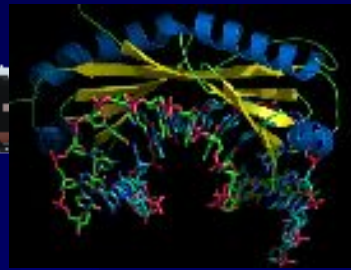
1. Transcription

2. Translation

Protein synthesis

ACTGGTGACCCCGATGG

GTCGATCCGGGTGACGGG

Centrální dogma

- DNA -> RNA -> PROTEIN

